

Trumpai apie ES-MIDIS

Įvadas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) apklausą dėl diskriminacijos ES

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA)

20
09

ES-MIDIS

Apklausa dėl mažumų ir
diskriminacijos padėties ES

Lietuvių kalba

Trumpai apie ES-MIDIS

**Įvadas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA)
apklausą dėl diskriminacijos ES**

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA)

FRA ir ES-MIDIS pristatymas

ES gyventojai labai įvairūs ir jų įvairovė vis didėja. Greta žinomų mažumų, kaip antai romų ir tautinių mažumų, imigracija iš valstybių, esančių už ES ribų, pastaraisiais metais atliko svarbų vaidmenį formuojant etninę ir kultūrinę Europos Sąjungos įvairovę. Kartu gyventojų dinamiškumui ir didėjančiai įvairovei daugelyje valstybių narių įtakos turi ir gyventojų judėjimas ES viduje – 2004 m. ir 2007 m. plėtros ir ES piliečių judėjimo laisvės principo įgyvendinimo rezultatas.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA). Trumpas veiklos aprašymas

Tyrimai, duomenų rinkimas ir analizė:

- renka, nagrinėja ir skleidžia objektyvią, patikimą ir palyginamą informaciją apie pagrindinių teisių plėtrą ES;
- kuria metodus ir standartus, kad pagerintų duomenų kokybę ir palyginamumą ES lygmeniu;
- atlieka ir ragina atlikti mokslinius tyrimus ir apklausas.

Patarimai ES institucijoms ir valstybėms narėms:

- rengia ir skelbia išvadas ir nuomones ES institucijoms ir valstybėms narėms įgyvendinant Bendrijos teisę;
- skelbia metinę pagrindinių teisių ES ataskaitą ir temines ataskaitas, pagrįstas Agentūros atliekamais tyrimais ir apklausomis, taip pat pateikia su pagrindinėmis teisėmis susijusios gerosios patirties pavyzdžius.

Informuotumo didinimas ir bendradarbiavimas su pilietine visuomene:

- didina informuotumą pagrindinių teisių klausimais;
- skatina dialogą su pilietine visuomene;
- kuria ir koordinuoja Pagrindinių teisių platformą, skirtą keistis informacija ir žinioms telkti.

ES-MIDIS apklausa siekiama suteikti įrodymais pagrįstos informacijos, kuri galėtų padėti politikos formuotojams ir kitoms pagrindinėms interesų grupėms spręsti su diskriminacija ir rasizmu susijusius klausimus ir gerinti paramos diskriminacijos ir rasistinių nusikaltimų aukoms struktūras.

Trumpai apie ES-MIDIS

- **ES-MIDIS – tai apklausa dėl mažumų ir diskriminacijos padėties Europos Sąjungoje (angl. „European Union Minorities and Discrimination Survey“, EU-MIDIS).**
- **Tai pirmas toks tyrimas, kurį atliekant visose ES valstybėse narėse sistemingai kalbamasi su mažumomis** apie jų patirtą diskriminaciją, teisių išmanymą ir žinojimą, kam skūstis dėl diskriminacijos, apie rasistinius nusikaltimus ir patirtį su teisėsaugos bei sienų kontrolės institucijomis.
- **Kadangi visose šalyse naudojama vienoda standartizuota anketa**, ES-MIDIS galima palyginti įvairių apklaustų grupių rezultatus.
- **2008 m. visose 27 ES valstybėse narėse asmeniškai apklausta 23 500 imigrantų ir etninių mažumų atstovų.**
- Siekiant palyginti kelių pagrindinių klausimų rezultatus, dešimtyje valstybių narių **apklausta 5 000 žmonių, priklausančių daugumai ir gyvenančių tose pačiose vietovėse, kaip ir mažumos.**
- **Anketą sudarė 150 klausimų ir 300 kintamųjų**, atsižvelgiant į visus galimus žmonių atsakymus į kiekvieną klausimą. Be to, rezultatus galima analizuoti atsižvelgiant į respondento savybes, kaip antai lytį ir amžių, nes ši informacija anonimiškai rinkta statistiniais tikslais.
- **Kiekvienas pokalbis truko nuo 20 minučių iki valandos**, priklausomai nuo kiekvieno pokalbio dalyvio patirtos diskriminacijos ir išnaudojimo lygio.

Kodėl reikalinga tokia apklausa

Kadangi valstybių narių gyventojų sudėtis tampa vis įvairesnė, Agentūros ataskaitose nuosekliai matyti, kad daugelyje šalių labai trūksta duomenų apie mažumas. Duomenų reikia mažumų integracijai į Europos visuomenės įvertinti, taip pat diskriminacijos ir nusikalstamo persekiojimo, įskaitant mažumų patiriamus rasistinius nusikaltimus, mastui nustatyti. Tai tampa tikrove etninėms mažumoms, imigrantams, tautinėms mažumoms ir ES piliečiams keliant į ES ir po ją.

Keliose valstybėse narėse ir Bendrijos lygmeniu jau stengiamasi spręsti dabartinį patikimų duomenų apie mažumų patiriamą diskriminaciją ir persekiojimą stygiaus klausimą. Šie duomenys taip pat gali būti

panaudoti kaip socialinės įtraukties ir marginalizacijos rodikliai. Tačiau visoje ES renkant duomenis ir toliau dėmesys sutelkiamas į daugumai priklausančių gyventojų patirtį, taikant esamus apklausos tyrimų, pavyzdžiui, Eurobarometro ir Europos socialinių tyrimų, imties metodus, kuriuos taikant galima apklausti tik labai nedaug mažumoms priklausančių respondentų. Taigi politikos formuotojai ir toliau prastai informuojami apie tai, kaip jaučiasi mažumų grupės, gyvenančios kasdienį gyvenimą Europos Sąjungos valstybėse narėse. Dėl tokios nuolatinės duomenų ir, kas dar svarbiau, palyginamų duomenų stokos politikos formuotojams nacionaliniu ir ES lygmenimis sunku sukurti ir taikyti intervencines kovos su mažumų diskriminacija ir persekiojimu priemones.

Tokia padėtis paskatino FRA (ją parėmė jos pagrindinės interesų grupės) ES mastu pradėti atrinktų imigrantų ir etninių mažumų grupių apklausą 27 valstybėse narėse, siekiant sužinoti apie jų patiriamą diskriminaciją ir nusikalstamą persekiojimą, įskaitant rasistinius nusikaltimus ir diskriminacinius teisėsaugos veiksmus.

Ko klausta per apklausą?

Dauguma ES-MIDIS apklausos klausimų aprėpė šias temas:

- klausimai apie įvairias patiriamos diskriminacijos rūšis šalyje, kurioje respondentai gyvena, taip pat klausimai apie tai, ar jie išmano savo teises ir žino, kam skųstis dėl diskriminacijos;
- klausimai apie patiriamą diskriminaciją dėl priklausymo mažumų grupei devyniose skirtingose kasdienio gyvenimo srityse ir apie tai, ar respondentai pranešė apie diskriminaciją;
- klausimai apie respondentų patirtį tapus nusikaltimo auka penkiose srityse, įskaitant ir tai, ar jie mano, kad buvo persekiojami iš dalies arba visiškai dėl savo priklausymo mažumų grupei ir ar jie pranešė apie tokį persekiojimą policijai;
- klausimai apie susidūrimą su teisėsaugos, muitinės ir sienų kontrolės institucijomis, taip pat apie tai, ar respondentai mano, kad tapo diskriminuojančio etninio profiliavimo aukomis.

Valstybė narė	Sutrumpinimo kodas
Belgija	BE
Bulgarija	BG
Čekija	CZ
Danija	DK
Vokietija	DE
Estija	EE
Airija	IE
Graikija	EL
Ispanija	ES
Prancūzija	FR
Italija	IT
Kipras	CY
Latvija	LV
Lietuva	LT
Liuksemburgas	LU
Vengrija	HU
Malta	MT
Nyderlandai	NL
Austrija	AT
Lenkija	PL
Portugalija	PT
Rumunija	RO
Slovėnija	SI
Slovakija	SK
Suomija	FI
Švedija	SE
Jungtinė Karalystė	UK
Vidurio ir rytų europiečiai	CEE
Buvusi Jugoslavija	Ex-YU

Respondentų klausta apie jų diskriminavimą ir persekiojimą per pastaruosius penkerius metus ir per praėjusius dvylika mėnesių.

Ką gali atskleisti ES-MIDIS? Keli pavyzdžiai iš apklausos

- Per apklausą gautų duomenų rinkinys bus išsamus ir platus informacijos apie įvairių mažumų grupių diskriminacinę ir persekiojimo patirtį kiekvienoje iš 27 ES valstybių narių šaltinis.
- Toliau pateikiami tik keli pavyzdžiai iš minėto duomenų rinkinio ir parodoma, kaip tuos duomenis galima įvairiais būdais nagrinėti.

Diskriminacijos suvokimas

Respondentų paprašyta nurodyti, ar jie mano, kad diskriminacija plačiai paplitusi, gana paplitusi, gana reta, labai reta ar jos visiškai nėra.

Prieš užduodami klausimus apie diskriminaciją, klausėjai respondentams paaiškino diskriminacijos sąvoką ir pateikė pavyzdžių, kaip kas nors vertinamas mažiau palankiai dėl to, kad turi specifinių asmens savybių, kaip antai jo etninė kilmė ar priklausymas mažumų grupei.

1 pav. matyti kiekvienos apklaustos grupės respondentų, kurie mano, kad diskriminacija dėl etninės ar imigranto kilmės labai arba gana paplitusi jų šalyje, procentas.

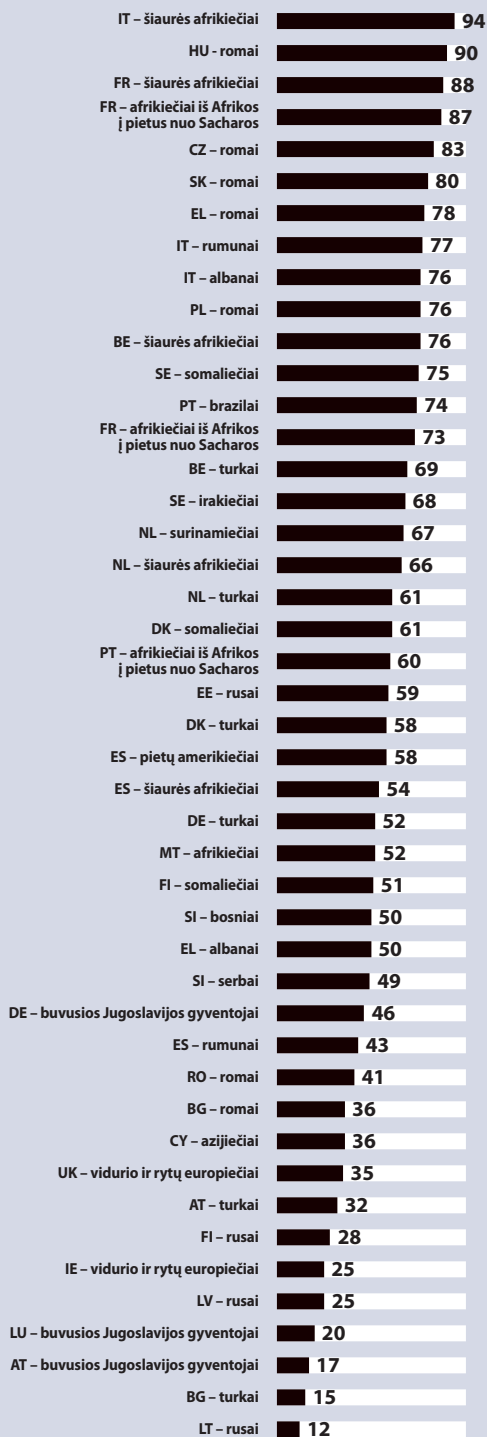
Šie rezultatai turėtų būti vertinami atsargiai, nes tai labai skirtingų grupių duomenys. Tai turint omenyje, šie duomenys tikrai atskleidžia, kad dauguma mažumų grupių, dalyvavusių ES-MIDIS apklausoje, mano, kad diskriminacija dėl etninės ar imigranto kilmės yra plačiai paplitusi valstybėse narėse, kuriose jie buvo apklausti.

Šie duomenys rodo mastą, kuriuo mažumos ES arba pačios jaučiasi pažeidžiamos dėl diskriminacijos dėl savo etninės ar imigranto kilmės, arba suvokia, kad šios rūšies diskriminaciją patiria kiti.

Nagrinėjant rezultatus galima pastebėti tam tikrų aiškių skirtumų tarp atsakymų, kuriuos pateikė tos pačios kilmės grupės. Pavyzdžiui, romų atveju tik nedaugelis respondentų Rumunijoje ir Bulgarijoje (atitinkamai 41 % ir 36 %) mano, kad diskriminacija dėl etninės ar imigranto kilmės plačiai paplitusi; palyginkime: romų respondentų penkiose kitose valstybėse narėse, kuriose apklausti romai, atsakymai svyravo nuo 76 % Lenkijoje iki 90 % Vengrijoje.

1 pav.

Respondentai, kurie mano, kad diskriminacija dėl etninės ar imigranto kilmės šalyje plačiai paplitusi, procentais

ES-MIDIS, A1A klausimas

Pirmojoje apklausos apie romų padėtį ataskaitoje „Data in Focus“ (paskelbta 2009 m. balandžio mėn.) matyti, kad per praėjusius 12 mėnesių įvairiose srityse Bulgarijos ir Rumunijos romų patirta diskriminacija lieka nuosekliai maža, palyginti su kitose valstybėse narėse romų patirta diskriminacija. Šiuo atžvilgiu atrodytu, kad diskriminacijos dėl etninės ar imigranto kilmės *suvokiama*, kaip matyti šiuo atveju, atskleidžia romų respondentų patirta diskriminacija; taigi diskriminacijos suvokimo ir patyrimo modelis yra nuoseklus.

Palyginkime: 59 % rusų Estijoje mano, kad diskriminacija dėl etninės ir imigranto kilmės gana plačiai ir labai plačiai paplitusi, bet konkrečiai paklausti apie tai, kaip jie patyrė diskriminaciją per praėjusius 12 mėnesių, tik 17 % galėjo prisiminti konkretų atvejį. Šiuo atveju atrodo, kad neatitinka diskriminacijos suvokimas ir patyrimas, bet toks akivaizdus skirtumas gali būti paaiškintas ir atsižvelgiant į rusų Estijoje istoriją ir aplinkybes.

Žinios apie pagalbą ir konsultacijas teikiančias organizacijas

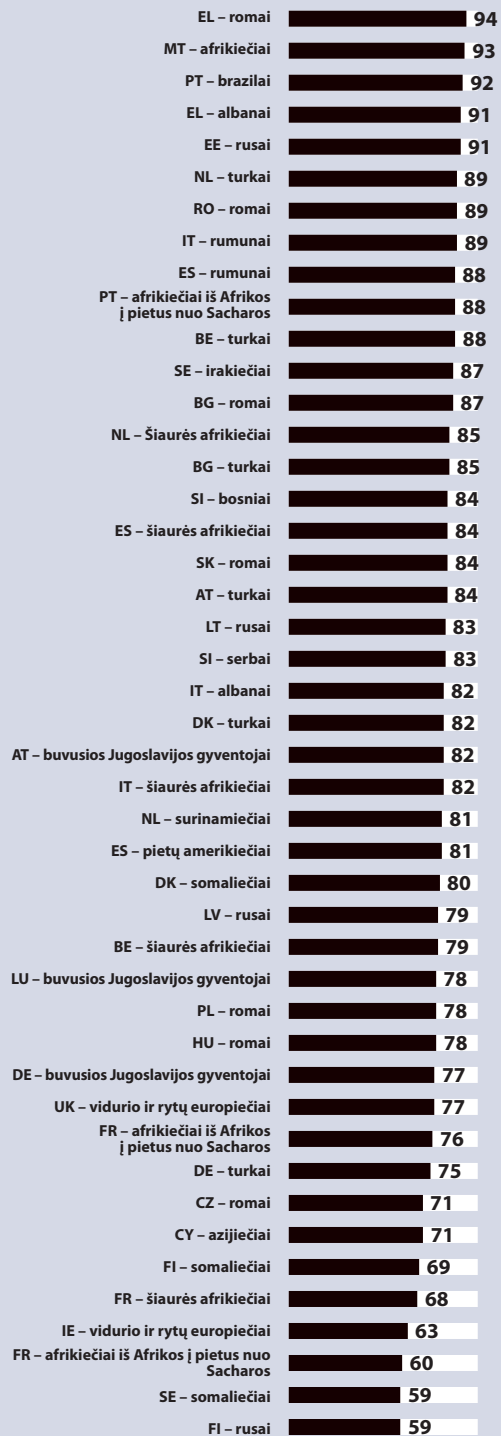
Respondentų klausta, ar jie žino kokią nors organizaciją savo valstybėje narėje, kuri galėtų pasiūlyti pagalbą ar patarti žmonėms, patyrusiems diskriminaciją dėl kokių nors priežasčių.

2 pav. pateikti rezultatai rodo, kad dauguma respondentų visose grupėse – nuo romų Graikijoje ir afrikiečių Maltoje iki somaliečių Švedijoje ir rusų Suomijoje – nežinojo jokios organizacijos, kuri teiktų pagalbą ar patartų diskriminuojamiems žmonėms.

Šie duomenys – tai keliantys nerimą įrodymai, koku mastu diskriminacijos požiūriu pažeidžiamiausioms grupėms ES trūksta informacijos apie tai, į ką jos turėtų kreiptis pagalbos, jei būtų diskriminuojamos. Kartu šis rezultatas rodo, kad daugelyje valstybių narių iš tiesų nėra pagalbos tarnybų.

2 pav.

Respondentai, kurie nežino jokios organizacijos, teikiančios pagalbą ir patariančios diskriminuojamiems asmenims, procentais

ES-MIDIS, A3 klausimas

Preliminarūs ES-MIDIS duomenys apie tai, ar respondentai žino organizacijas, kurios galėtų suteikti pagalbą ir patarti diskriminuojamiems žmonėms, rodo, kad:

ES-MIDIS rodo, kad diskriminacijos požiūriu pažeidžiamos mažumos per menkai žino apie pagalbą ir patarimus (galimybė kreiptis į teismus) teikiančias tarnybas ir per menkai bendrauja su tokiomis tarnybomis.

Pirma, reikia investuoti išteklių, kad diskriminacijos požiūriu pažeidžiamiausios grupės žinotų, į ką kreiptis pagalbos ir patarimų.

Antra, išteklių turi būti skiriama organizacijoms, kurių užduotis būtų teikti pagalbą diskriminuojamiems asmenims, steigti ir (arba) išlaikyti.

Trečia, diskriminuojami asmenys turi būti raginami pranešti apie savo patirtį kompetentingai organizacijai ar toje vietoje, kurioje diskriminuojami, ir turėtų jaustis galintys tai padaryti, žinodami, kad į jų skundus bus žiūrima rimtai.

Patirta diskriminacija

Čia pateikti rezultatai rodo tai, ką žmonės patyrė per praėjusius dvylika mėnesių.

Apklausoje dalyvavusių respondentų klausta apie jų patirtą diskriminaciją dėl jų imigranto ar etninės mažumos kilmės devyniose kasdienio gyvenimo srityse (žr. 1 lentelę).

Jei respondentai pasakydavo, kad patyrė diskriminaciją per praėjusius dvylika mėnesių, jiems buvo užduodama daugiau klausimų apie kiekvieną diskriminacijos sritį:

- Kiek kartų per praėjusius dvylika mėnesių patyrėte kiekvienos rūšies diskriminaciją?
- Ar jie arba kas nors kitas pranešė apie paskutinį kiekvienos rūšies diskriminacijos atvejį tarnybai ar organizacijai, kuriai galima pateikti skundą, ar toje vietoje, kurioje buvo diskriminuojami?
- Jei apie diskriminaciją nepranešta organizacijai ar toje vietoje, kurioje tai nutiko, pokalbio dalyvių paprašyta paaiškinti, kodėl, o klausėjai kodais pažymėdavo dešimt galimų priežasčių pagal tai, ką atsakydavo respondentai: atsakymai svyravo

nuo „baimė pranešus apie diskriminaciją sulaukti skriaudėjų gąsdinimų“ iki „nieko nebūtų (niekas nepasikeistų) pranešus apie diskriminaciją“.

Daugiausia diskriminuojami jautėsi respondentai romai – kas antras romas sakė, kad per praėjusius dvylika mėnesių buvo diskriminuojamas.

3 pav. rodo vidutinį diskriminacijos laipsnį septyniose apklaustose bendrose grupėse, tai yra tų respondentų, kurie nurodė patyrę diskriminaciją bent kartą per praėjusius dvylika mėnesių bet kurioje iš devynių diskriminacijos sričių, apie kurias jų klausta.

1 LENTELE

Diskriminacijos sritys

ES-MIDIS respondentų klausta apie jų diskriminaciją dėl imigranto ar etninės mažumos kilmės per praėjusius dvylika mėnesių arba per praėjusius penkerius metus devyniose srityse:

- 1) ieškant darbo
- 2) darbe
- 3) ieškant namo ar buto (nuomotis arba pirkti)
- 4) iš sveikatos priežiūros personalo
- 5) iš socialinės tarnybos personalo
- 6) iš mokyklos personalo
- 7) kavinėje, restorane ar bare
- 8) įeinant į parduotuvę arba parduotuvėje
- 9) bandant atsidaryti banko sąskaitą ar gauti paskolą

Aukštą diskriminacijos lygį minėjo respondentai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos (41 %) ir Šiaurės Afrikos (36 %).

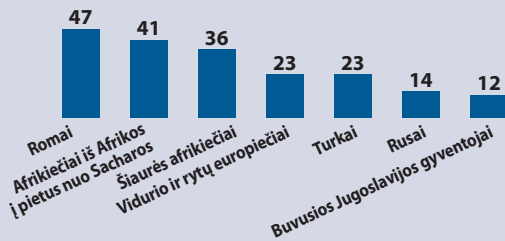
Iš tų, kurie nurodė, kad buvo diskriminuojami, **apklausos duomenimis, didžioji dauguma nepranešė apie patirtą diskriminaciją organizacijai ar toje vietoje, kurioje buvo diskriminuojami.**

Pavyzdžiui, vidutiniškai tik 20 % pokalbyje dalyvavusių asmenų iš Afrikos į pietus nuo Sacharos pranešė apie paskutinį kartą patirtą diskriminaciją. Kitose bendrose grupėse apie diskriminaciją organizacijai ar vietoje, kurioje buvo diskriminuojami, pranešusių asmenų skaičius svyravo nuo 21 % romų iki 12 % respondentų iš Vidurio ir Rytų Europos.

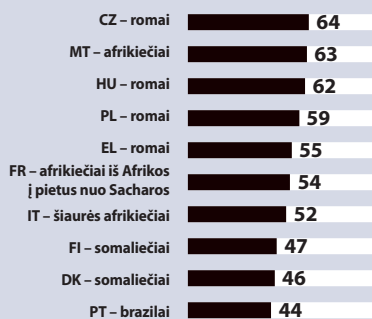
Kaip matyti 4 pav., pagrindinė priežastis, dėl kurios respondentai nepranešė apie paskutinį kartą patirtą diskriminaciją, – nieko nebūtų arba niekas nepasikeistų pranešus apie incidentą.

3 pav.
Bent vienoje iš devynių sričių diskriminuojami asmenys, procentais
Per praėjusius dvylika mėnesių

Dešimt grupių, kuriose didžiausias diskriminacijos laipsnis devyniose srityse, procentais
Per praėjusius dvylika mėnesių

ES-MIDIS, CA2–CI2 klausimai

Kartu 36 % respondentų nežinojo, kaip ar kam pranešti apie diskriminaciją. Tai, kad diskriminacija yra kasdienis reiškinys, atskleidžia faktas, jog 40 % respondentų manė, kad jų paskutinį kartą patirta diskriminacija yra įprastas dalykas ir apie tai neverta pranešti, nes „tai įprasta, tai nuolat vyksta“.

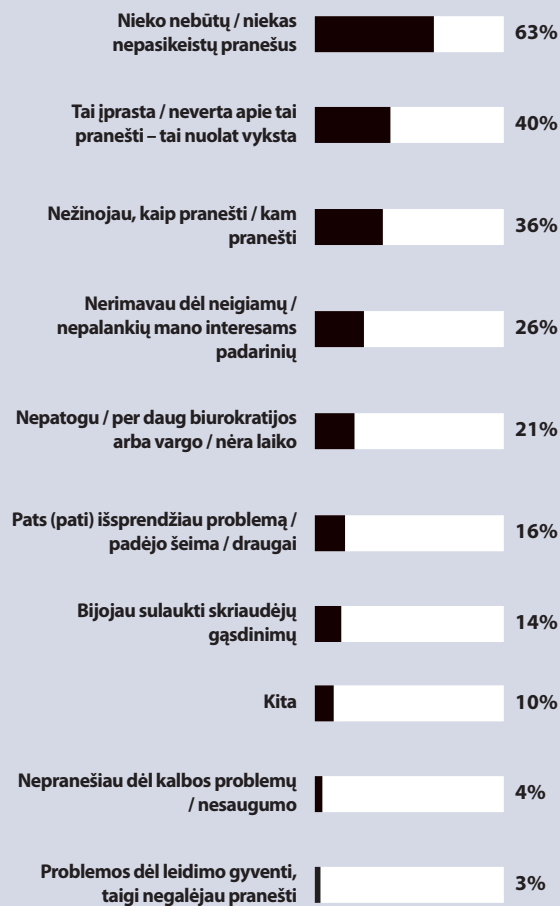
Sudėjus du atsakymus į klausimą, kodėl nepranešama, – „nerimas dėl neigiamų padarinių“ ir „baimė sulaukti skriaudėjų grasinimų“ – 40 % respondentų nurodė šias nepranešimo priežastis ir tai rodo, kad diskriminacija negali būti laikoma nereikšmingu įvykiu visų respondentų atžvilgiu.

PAVYZDYS. DISKRIMINACIJA PRIVAČIŲ PASLAUGŲ SEKTORIJE

Diskriminacijos privačių paslaugų sektoriuje mastas

Nagrinėjant vieną diskriminacijos sritį – privačias paslaugas (pateikiami diskriminacijos kavinėje, restorane ar bare, įeinant į parduotuvę ar parduotuvėje, bandant atsidaryti banko sąskaitą ar gauti paskolą, atvejai) – 5 pav. matyti, kad

4 pav.
Priežastys, dėl kurių nepranešta apie paskutinį diskriminacijos atvejį
Per praėjusius dvylika mėnesių, visi respondentai

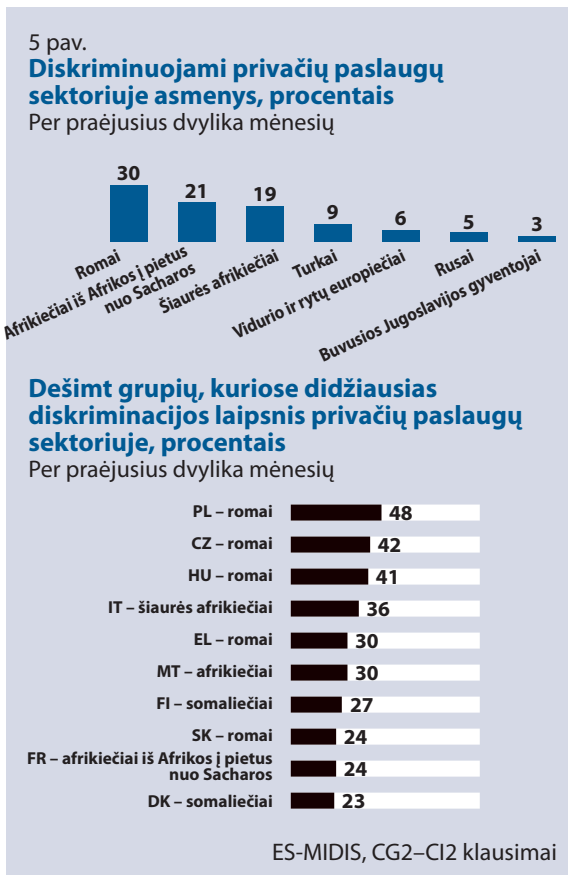
ES-MIDIS, CA5–CI5 klausimai

privatų paslaugų sektoriuje vyrauja bendrosios diskriminacijos, kurią patiria bendros grupės, modeliai. Ir vėl romai nurodo, kad yra labiausiai diskriminuojami, po jų eina asmenys iš Afrikos į pietus nuo Sacharos ir Šiaurės Afrikos.

Nagrinėjant dešimt atskirų grupių, kuriose daugiausia nurodoma apie diskriminaciją privačių paslaugų sektoriuje, iš visų ES-MIDIS apklausoje dalyvavusių grupių romai užima trečiąją vietą. Apibendrinant galima teigti, kad daugiausia diskriminaciją nurodo respondentai iš Afrikos žemyno arba romai.

Pranešimas apie diskriminaciją privačių paslaugų sektoriuje

Jeigu nagrinėtume skaičių asmenų, kurie buvo diskriminuojami privačių paslaugų sektoriuje ir pranešė apie tokį diskriminavimą kompetentingai organizacijai arba toje vietoje, kurioje buvo

diskriminuojami, 6 pav. matyti, kad dauguma visų respondentų visose apklausoje dalyvavusiose grupėse nepranešė apie diskriminaciją. Daugiausia – 13 % – apie diskriminaciją pranešė buvusios Jugoslavijos gyventojai. Labiausiai nelinkę pranešti buvo vidurio ir rytų europiečiai – tai padarė tik 5 %.

Rasistiniai nusikaltimai

ES-MIDIS apklausos respondentams užduota klausimų apie tai, ar per praėjusius dvylika mėnesių jie susidūrė su penkiu rūšių nusikaltimais (žr. 2 lentelę). Jei respondentai nurodė, kad buvo konkretaus nusikaltimo auka per praėjusius dvylika mėnesių, jiems buvo užduota daugiau klausimų apie nusikaltimo pobūdį ir visų pirma, ar jie mano, kad tai buvo rasistinis nusikaltimas.

Tiems respondentams, kurie nurodė buvę užpuolimo ir grasinimo arba nusikalstamo priekabiavimo aukomis per praėjusius dvylika mėnesių (ES-MIDIS tai vadinama „nusikaltimais asmeniui“), klausėjas uždavė konkretesnių klausimų apie paskutinio incidento pobūdį. Šie klausimai buvo tokie:

- Kiek kartų per praėjusius dvylika mėnesių tai įvyko?

- Ar manoma, kad incidentas buvo rasistinis ir, jei aukos moterys, ar tai nutiko dėl to, kad jos yra moterys?
- Ar skriaudėjas buvo vienas, ar keli?
- Kas buvo skriaudėjai, pavyzdžiui, aukai pažįstamas ar nepažįstamas asmuo, rasistinės grupės narys ir kt.?
- Ar skriaudėjai priklausė tos pačios kilmės mažumų grupei, kitai mažumų grupei, ar gyventojų daugumai?
- Ar skriaudėjai sakė rasistinius ar religiją įžeidžiančius žodžius?

2 LENTELĖ

Persekiojimo sritys

ES-MIDIS respondentų klausta apie persekiojimą, su kuriuo jie susidūrė per praėjusius dvylika mėnesių arba per praėjusius penkerius metus penkiose srityse:

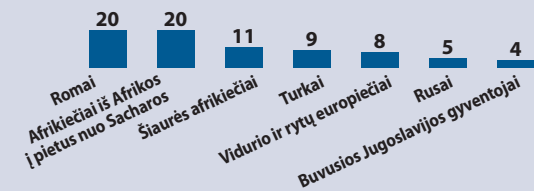
- 1) automobilio vagystė arba vagystė iš automobilio
- 2) įsilaužimas arba bandymas įsilaužti
- 3) asmeninio turto vagystė nenaudojant jėgos ar grasinimų
- 4) užpuolimas ir grasinimas
- 5) nusikalstamas priekabiavimas

Jei respondentai nurodė, kad buvo nusikaltimo aukomis, jiems buvo užduota daugiau klausimų, įskaitant tai, ar jie mano, kad tai buvo rasistinis persekiojimas.

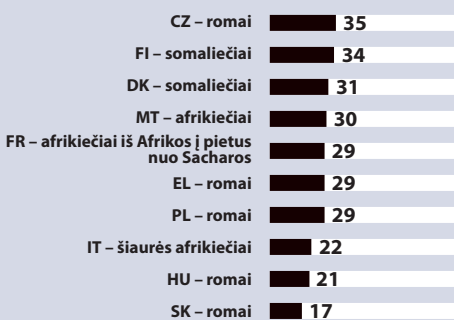
7 pav.

Rasistinių nusikaltimų lygis, penki nusikaltimai, procentais

Per praėjusius dvylika mėnesių

Dešimt grupių, kuriose didžiausias rasistinių nusikaltimų laipsnis, penki nusikaltimai, procentais

Per praėjusius dvylika mėnesių

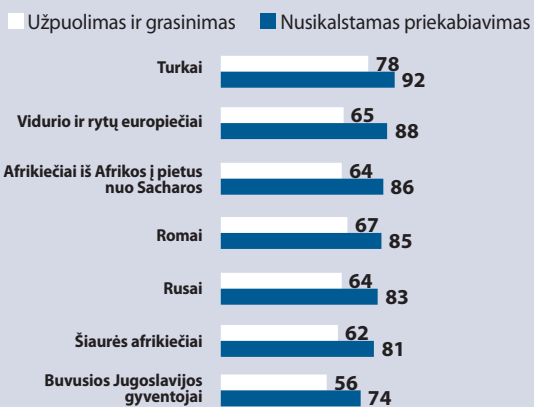

ES-MIDIS, DA3–DC3, DD4, DE5 klausimai

8 pav.

Rasistiniai nusikaltimai, apie kuriuos nepranešta, pagal nusikaltimo rūšį (užpuolimas ir grasinimas arba nusikalstamas priekabiavimas), procentais

Per praėjusius dvylika mėnesių, iš visų rasistinių nusikaltimų asmeniui aukų

ES-MIDIS, DD4 ir DD11, taip pat DE5 ir DE10 klausimai

Vienas iš dviejų respondentų, kurie tapo rasistinio užpuolimo ir grasinimų bei nusikalstamo priekabiavimo aukomis, nurodė, kad nepranešė apie paskutinį incidentą, nes netikėjo, kad policija galėtų ką nors padaryti.

- Ar apie incidentą pranešta policijai; jei ne, pokalbių dalyvių prašyta paaiškinti, kodėl, o klausėjai kodais žymėjo vienuolika priežasčių, atsižvelgdami į tai, ką sakė respondentai: priežastys buvo nuo „baimė sulaukti skriaudėjų grasinimų pranešus apie incidentą“ iki „netikėjimo, kad policija galėtų ką nors padaryti“.

- Ar tas incidentas pokalbio dalyviui buvo rimtas?

Ši išsami informacija bus pateikta būsimoje ES-MIDIS ataskaitoje „Data in Focus“ apie nusikalstamą persekiojimą. Bus pateikta informacijos apie incidentų pobūdį ir visų pirma apie nepraneštus rasistinius nusikaltimus, ir tai gali nemažai padėti teisės saugos ir nusikaltimų prevencijos iniciatyvoms, kuriomis siekiama daugiau sužinoti apie tokios rūšies nusikaltimus. Šie duomenys taip pat turėtų būti naudingi pagalbos aukoms organizacijoms ir NVO, dirbančioms su mažumomis, kurioms gali kilti persekiojimo pavojus.

7 pav. rodo rasistinių nusikaltimų laipsnį septyniose apklaustose bendrose grupėse, tai yra tų respondentų, kurie nurodė buvę rasistinių nusikaltimų aukos bent kartą per praėjusius dvylika mėnesių bet kurioje iš penkių nusikaltimų sričių, apie kurias jų klausta.

Kaip ir diskriminacijos atveju, ES-MIDIS rodo, kad, kalbant apie rasistinį persekiojimą, daugiausia neigiamos patirties, kaip rodo apklausa, turi romai ir afrikiečiai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos.

Pranešimas apie rasistinį persekiojimą

8 pav. matyti procentas respondentų, kurie nurodė buvę rasistinių nusikaltimų aukos ir apie tai nepranešę policijai.

Kiekvienoje apklausoje dalyvavusioje bendroje grupėje dauguma respondentų nepranešė policijai apie persekiojimą (užpuolimą ir grasinimą bei nusikalstamą priekabiavimą).

Agentūros metinėje ataskaitoje apie rasizmo ir ksenofobijos padėtį Europos Sąjungos valstybėse narėse pateikiami įrodymai atskleidžia, kad daugelyje valstybių narių dažnai labai neaukštas rasistinių nusikaltimų, apie kuriuos oficialiai pranešta, lygis arba oficialiai visai neužregistruota rasistinių nusikaltimų. Nagrinėjant ES-MIDIS nurodytų rasistinių incidentų skaičių ir ekstrapoliuojant jį kiekvienoje valstybėje narėje apklaustiems mažumų gyventojams, rezultatai

Afrikiečiai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos ir romai respondentai dažniausiai nurodė, kad yra persekiojami – vienas iš penkių teigė, kad buvo rasistinių nusikaltimų auka per paskutinius dvylika mėnesių.

parodytų, kad policijai nepranešama apie tūkstančius rasistinio persekiojimo atvejų, todėl tie duomenys ir nepatenka į oficialių baudžiamosios teisenos duomenų rinkimo mechanizmus.

Kai kurių vietų vengimas bijant tapti neapykantos kurstomų nusikaltimų auka

Apklausoje, be klausimų apie tai, ar pokalbio dalyviai buvo nusikaltimo aukos ir ar jie mano, kad tai buvo rasistiniai nusikaltimai, taip pat klausta, ar žmonės vengia kai kurių vietų bijodami užpuolimo, grasinimo ar priekabiavimo dėl imigranto ar mažumos kilmės.

9 pav. pateikti rezultatai rodo, kad vidutiniškai 31 % romų ir vienas iš keturių afrikiečių iš Afrikos į pietus nuo Sacharos stengiasi vengti kai kurių vietų bijodami tapti rasistinių nusikaltimų aukomis. Savo ruožtu vienas iš penkių šiaurės afrikiečių elgiasi taip pat, kaip ir panašus skaičius respondentų iš Vidurio ir Rytų Europos šalių, ir tai rodo, kad persekiojimo dėl imigranto ar etninės mažumos kilmės baimė nėra reiškinys, kai apsiribojama tik žmonių odos spalva, bet tai reiškinys, galintis paveikti ir panašių į daugumos gyventojus asmenų grupes daugelyje ES valstybių narių.

Kaip ir diskriminacijos atveju, apklausos duomenys, susiję su rasistiniais nusikaltimais, rodo, kad oficialioji statistika gerokai per mažai atskleidžia tikrąjį problemos mastą.

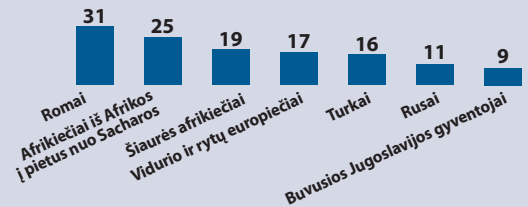
Jei nagrinėsime dešimt grupių, kurių tam tikrų vietų vengimo laipsnis didžiausias, 9 pav. matyti, kad dominuoja romai – Lenkijoje kas antras romas vengia tam tikrų vietų, kad netaptų neapykantos kurstomų nusikaltimų auka. Grupės iš Afrikos žemyno ir daugiausia irakiečiai Švedijoje taip pat nurodė, kad panašiai vengia tam tikrų vietų.

Dėl tokio jų elgesio greičiausiai sumažėja neapykantos kurstomų nusikaltimų prieš pažeidžiamas mažumas skaičius. Kartu šie rezultatai taip pat rodo socialinės marginalizacijos, su kuria susiduria įvairios mažumų grupės ES, laipsnį, kuri dar labiau didėja dėl to, kad tos grupės stengiasi vengti tam tikrų vietų, kad netaptų neapykantos kurstomų nusikaltimų aukomis.

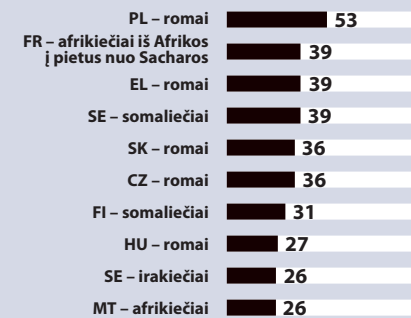
9 pav.

Respondentai, kurie vengia tam tikrų vietų bijodami užpuolimo, grasinimo ar nusikalstamo priekabiavimo dėl imigranto ar etninės kilmės, procentais

Per praėjusius dvylika mėnesių

Dešimt grupių, kuriose didžiausias respondentų, kurie vengia tam tikrų vietų bijodami užpuolimo, grasinimo ar nusikalstamo priekabiavimo dėl imigranto ar etninės kilmės, procentais

ES-MIDIS, DF1 klausimas

Nediskriminacinė teisėsauga ir policijos reidai

Siekiant panagrinėti tvarkos palaikymą mažumų bendruomenėse bendruomenės integracijos ir lygių galimybių požiūriu, ES-MIDIS respondentams užduota įvairių klausimų apie jų susidūrimą su teisėsauga.

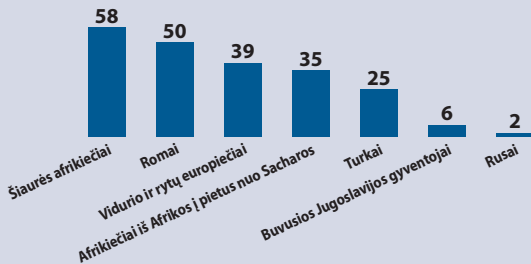
Respondentų klausta:

- Jiems pranešus policijai apie persekiojimą, kaip policija su jais elgėsi?
- Dėl kokių priežasčių jie nepranešė policijai apie persekiojimą?
- Kiek kartų juos sustabdė policija per praėjusius dvylika mėnesių ir ar jie mano, kad juos sustabdė tik dėl jų etninės ar imigranto kilmės?
- Kaip su jais elgtasi kitų susidūrimų su policija atvejais?

10 pav.

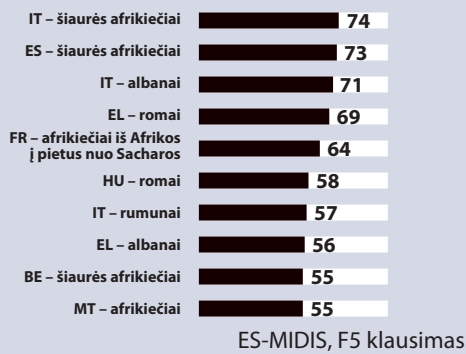
Respondentai, kurie mano, kad policija juos sustabdė dėl jų imigranto ar etninės kilmės, procentais

Iš visų, sustabdytų per praėjusius dvylika mėnesių

Dešimt grupių, kuriose daugiausia manančių, kad policija juos sustabdė dėl jų imigranto ar etninės kilmės

Iš visų, sustabdytų per praėjusius dvylika mėnesių

ES-MIDIS, F5 klausimas

10 pav. matyti rezultatai tų respondentų, kuriuos sustabdė policija ir kurie mano, kad juos sustabdė tik dėl jų etninės ar imigranto kilmės.

Vidutiniškai bendrų grupių atsakymai buvo tokie:

- Šeši iš dešimties, arba 58 %, šiaurės afrikiečių respondentų, kuriuos sustabdė policija, mano, kad juos sustabdė dėl jų etninės ar imigranto kilmės.
- Vienas iš dviejų romų ir keturi iš dešimties vidurio ir rytų europiečių mano, kad juos policija sustabdė dėl jų etninės ar imigranto kilmės.
- Nagrinėjant atskirų grupių skaičius matyti, kad didelis diskriminacinio policijos sustabdymo atvejų skaičius bendroje vidurio ir rytų europiečių grupėje yra dėl to, kad labai daug albanų sustabdoma Italijoje ir Graikijoje, o rumunų – Italijoje.

Šie rezultatai rodo, kad kai kurios etninių mažumų ir imigrantų grupės labai dažnai patiria elgesį, kurį jos suvokia kaip diskriminacinį policijos elgesį, ir kad kai kuriose valstybėse narėse mažumų bendruomenės labai kontroliuojamos. Išsamus duomenų rinkinys leis nagrinėti sustabdymų skaičių ir visų pirma sustabdymų, kurie suvokiami kaip diskriminacinis elgesys, remiantis bendromis ir atskiromis respondentų grupėmis visose valstybėse narėse dvylikos mėnesių laikotarpiu. Šiuo požiūriu rezultatai atskleis, kokios gyventojų grupės dažniausiai kontroliuojamos policijos, ir rezultatai toliau gali būti nagrinėjami atsižvelgiant į respondentų lytį, amžių ir religiją. Be to, išsamiam duomenų rinkinyje bus galima rasti informacijos apie tai, ar respondentai sustabdymo metu ėjo pėsčiomis, ar važiavo transporto priemone ir kokių veiksmų buvo imtasi juos sustabdžius, pavyzdžiui, ar jų paprašyta pateikti asmens dokumentą, duotas įspėjimas ar skirta bauda, ar jie buvo sulaikyti.

Dešimtyje valstybių narių apklausus 500 atsitikimai atrinktų daugumos gyventojų, kurie gyvena tose pačiose vietovėse kaip ir mažumos, ES-MIDIS surinkta duomenų apie policijos sustabdymų mastą ir dažnumą. Iš viso apklausta 5 000 asmenų, priklausančių gyventojų daugumai. Šie duomenys bus analizuojami būsimoje ES-MIDIS ataskaitoje „Data in Focus“, kurioje bus nagrinėjami apklausos rezultatai teisės saugos požiūriu, taip pat susidūrimo su sienų kontrolės institucijomis atvejais.

KUO APKLAUSOS REZULTATAI GALI BŪTI NAUDINGI POLITIKOS FORMUOTOJAMS?

Rezultatai atskleidžia politikos formuotojams ir specialistams nemaža su įvairių mažumų padėtimi nacionaliniu ir Bendrijos lygmenimis susijusių problemų, kurias reikia spręsti ir kurios bus nagrinėjamos toliau būsimoje ES-MIDIS ataskaitose po to, kai bus išsamiai išanalizuotas duomenų rinkinys.

- Kokia politika ir kokie veiksmai planai, kuriais būtų didinamas pažeidžiamų mažumų informuotumas apie jų teises EB ir nacionalinės teisės plotmėje, kuriama Bendrijos ir valstybių narių lygmeniu? Kaip tokia politika ar veiksmai planai galėtų būti taikomi skirtingoms grupėms?
- Kaip galėtų būti kuriama teisėmis grįsta ir į paslaugų sritį orientuota kultūra, kuri skatintų pažeidžiamas mažumas pranešti apie patiriamą diskriminaciją ir kuri padėtų tai padaryti?
- Kaip mažumoms galėtų būti užtikrinama, kad į jų skundus bus žiūrima rimtai ir juos nagrinės atsakingos organizacijos ir valdžios institucijos?
- Koks dabar Bendrijos ir valstybių narių lygmenimis galiojančios politikos ir veiksmai planų poveikis sprendžiant su mažumų diskriminacija susijusius klausimus? Ar yra gerosios patirties pavyzdžių, kurie tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu pasirodė galintys pagerinti įvairių mažumų grupių padėtį?
- Kuriai socialinei politikai (užimtumo, būsto, sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, švietimo) skiriama daugiausia finansavimo, kad būtų sprendžiami su mažumų diskriminavimu susiję klausimai? Ar socialinė politika finansuojama ten, kur labiausiai jos reikia, ir ar ji skirta tinkamoms mažumų grupėms ir (arba) grupėms mažumų bendruomenėse, pavyzdžiui, moterims ar pagyvenusiems asmenims?
- Ką būtų galima padaryti norint padėti mažumų atstovams, kurie tampa rasistinių nusikaltimų aukomis? Ką būtų galima padaryti siekiant užtikrinti, kad kova su rasistiniu persekiojimu taptų pirmenybine teisėsaugos intervencijos sritimi?

• Ką konkrečiai reikėtų padaryti siekiant paraginti aukas pranešti policijai apie rasistinį persekiojimą? Kaip būtų galima paraginti įvairias grupes apie tai pranešti?

• Kaip teisėsaugos atstovų atliekamas etninis profiliavimas veikia įvairias mažumas ir kai kuriuos mažumų grupės asmenis, pavyzdžiui, vaikus? Koks gali būti profiliavimo praktikos, kurią mažumos suvokia kaip diskriminacinę, poveikis?

Keletas konkrečių duomenų, nustatytų per ES-MIDIS, pavyzdžių, kurie galėtų paskatinti kelti politikos klausimus ir imtis konkrečių veiksmai:

1 pavyzdys

Diskriminacijos ir nusikalstamo persekiojimo incidentai, apie kuriuos pranešta per apklausą:

- ES-MIDIS atskleidžia diskriminacijos ir nusikalstamo persekiojimo mastą tarp pokalbio dalyvių per praėjusius dvylika mėnesių.
- Šie rezultatai gali būti lyginami su kiekvienos valstybės narės oficialiais valdžios duomenimis apie diskriminaciją ir persekiojimą (praneštų incidentų, užregistruotų nusikaltimų ir teismo bylų forma) ir su skaičiais iš neoficialių šaltinių, kaip antai NVO.
- Galima išmatuoti galimai nepraneštų apklausoje dalyvavusios mažumų grupės ar grupių diskriminacijos ir rasistinio persekiojimo atvejų mastą kiekvienoje valstybėje narėje, ir duomenys gali paskatinti kritikuoti esamą politiką ar politikos nebuvimą diskriminacijos ir rasistinio persekiojimo pripažinimo ir kovos su jais srityje.

2 pavyzdys

Nepranešimo apie diskriminaciją ir persekiojimą priežastys:

- Visų respondentų, kurie nurodė, kad buvo diskriminuojami ar tapo nusikaltimų aukomis per praėjusius dvylika mėnesių, klausta, ar jie arba kas nors kitas pranešė apie tą paskutinį incidentą (diskriminacijos atveju – organizacijai, tarnybai ar toje vietoje, kurioje buvo diskriminuojami,

nusikalstamo persekiojimo atveju – policijai), o jei ne, kodėl to nepadarė.

- Išsamiam apklausos duomenų rinkinyje bus galima rasti atskirai išnagrinėtas priežastis, dėl kurių skirtingos grupės nepranešė apie minėto pobūdžio incidentus. Šie rezultatai leis suvokti, kodėl apie tai nepranešama, ir politikos formuotojams bus lengviau suprasti, taigi ir šalinti nepranešimo priežastis, siekiant žmones skatinti ateityje pranešti apie minėto pobūdžio incidentus.

3 pavyzdys

Diskriminacijos ir rasistinio persekiojimo incidentų dažnumas per dvylika mėnesių:

- Išsamus apklausos duomenų rinkinys atskleis, kaip dažnai per praėjusius dvylika mėnesių respondentai patyrė kiekvienos rūšies diskriminaciją ir kiekvienos rūšies nusikaltimus.
- Šie duomenys bus gausus informacijos šaltinis tiems, kas siekia suprasti diskriminaciją ir rasistinius nusikaltimus ir kovoti su jais, nes parodys, kurios grupės ir kurie grupių asmenys (pavyzdžiui, pagal lytį ar amžių) pakartotinai

diskriminuojami ar persekiojami per dvylikos mėnesių laikotarpį.

- Turėdami tokių duomenų politikos formuotojai ir teisėsaugos atstovai gali daug ką padaryti, pavyzdžiui, jie gali nukreipti išteklius tiems, kas iš grupės dažniausiai diskriminuojami ar persekiojami, jie gali kreiptis į tas viešąsias ir privačias tarnybas, kuriose dažniausiai diskriminuojamos tam tikros grupės.

Daugiau informacijos ir būsimas ES-MIDIS ataskaitas galima rasti:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Gallup Europe padėjo ES-MIDIS atlikti darbą prižiūrint FRA darbuotojams, kurie dalyvavo klausėjų mokymuose ir stebėjo darbą atrinktose valstybėse narėse.

Apklausoje dalyvavusios grupės

Grupės apklausai kiekvienoje valstybėje narėje atrinktos:

- atsižvelgiant į informaciją, kurią FRA pateikė 27 nacionalinių informacijos centrų, teikiančių Agentūrai išsamias nacionalines metines ataskaitas dėl įvairių mažumų pažeidžiamumo diskriminacijos ir persekiojimo kiekvienoje valstybėje narėje požiūriu, Rasizmo ir ksenofobijos tinklas (RAXEN);
- atsižvelgiant į tai, kad grupė yra didžiausia mažumos grupė, dalyvaujanti apklausoje kiekvienoje šalyje ir bendrai sudaranti 5 %, kad būtų galima atsitiktinai atrinkti imtį konkrečiose vietovėse;
- atsižvelgiant į tai, kad grupės galima apklausti daugiau negu vienoje valstybėje narėje ir kad lyginant rezultatus būtų galima sudaryti bendras grupes, pavyzdžiui, šiaurės afrikiečių.

ES-MIDIS apklausė nuo vienos iki trijų imigrantų, etninių mažumų ar nacionalinių mažumų grupių kiekvienoje ES valstybėje narėje, kiekvienoje grupėje iš kiekvienos šalies apklausta bent 500 žmonių.

Iš šių labai įvairių tikslinių gyventojų grupių apklausoje sudarytos kelios bendros grupės, į kurias įeina tos pačios tautybės ar tautybių gyventojai, taip pat nacionalinės mažumos, pavyzdžiui, romai.

ES-MIDIS apklausoje dalyvavusios grupės

Austrija	turkai buvusios Jugoslavijos gyventojai ¹
Belgija	šiaurės afrikiečiai ² turkai
Bulgarija	romai turkai
Čekija	romai
Kipras	azijiečiai ³
Danija	turkai somaliečiai
Vokietija	turkai buvusios Jugoslavijos gyventojai
Graikija	albanai romai
Estija	rusai
Suomija	rusai somaliečiai
Prancūzija	šiaurės afrikiečiai afrikiečiai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos ⁴
Vengrija	romai
Airija	vidurio ir rytų europiečiai ⁵ afrikiečiai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos
Italija	albanai šiaurės afrikiečiai rumunai
Latvija	rusai
Lietuva	rusai
Liuksemburgas	buvusios Jugoslavijos gyventojai
Malta	imigrantai iš Afrikos (šiaurės Afrikos ir Afrikos į pietus nuo Sacharos)
Nyderlandai	šiaurės afrikiečiai turkai surinamiečiai
Lenkija	romai
Portugalija	brazilai afrikiečiai iš Afrikos į pietus nuo Sacharos
Rumunija	romai
Slovakija	romai
Slovėnija	serbai bosniai
Ispanija	šiaurės afrikiečiai pietų amerikiečiai rumunai
Švedija	irakiečiai somaliečiai
JK	vidurio ir rytų europiečiai

¹ Asmenys iš bet kurios vėliau atsiskyrusios buvusios Jugoslavijos šalies.

² Alžyras, Egiptas, Libija, Marokas, Sudanas, Tunisas, Vakarų Sachara.

³ Indijos subkontinentas ir Pietryčių Azija.

⁴ Visos kitos Afrikos šalys, nevadinamos šiaurės Afrika, įskaitant Afrikos į pietus nuo Sacharos kilmės surinamiečius.

⁵ Bet kurios iš 12 naujų ES valstybių narių, išskyrus Kiprą ir Maltą, trumpinama VRE (angl. CEE).

Apklauso vietovės

Kadangi imigrantai pirmiausia telkiasi miestuose, ES-MIDIS apklausė grupes iš miesto ir miesto tipo vietovių; pasirinktos sostinės ir vienas ar du kiti miestai centrai, kuriuose telkiasi didelės apklausai kiekvienoje valstybėje narėje pasirinktos mažumos ar pasirinktų mažumų grupės.

Tačiau siekiant pakankamai aprėpti daugiausia kaimo vietovėse gyvenančias nacionalines mažumas arba jeigu nebuvo tikrai atskirų, ryškių miesto vietovių (pavyzdžiui, Kipro ar Maltos atveju), apklausa buvo atliekama taikant imties vietoje metodą, kai mažumos apklausiamos tose vietose, kuriose jos gyvena, ir nurodoma, kad apklausa atliekama visoje šalyje.

Sudarius bendras grupes galima palyginti rezultatus tarp valstybių narių, kuriose apklaustos panašios grupės, pavyzdžiui:

- **Romų kilmės respondentai** apklausti septyniose valstybėse narėse: Bulgarijoje, Čekijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje.
- **Turkų kilmės respondentai** apklausti šešiose valstybėse narėse: Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Danijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose.
- Išsamus duomenų rinkinys leis smulkiai paskirstyti respondentus pagal kilmės šalį ir leis sutelktai nagrinėti gautus rezultatus.

Apklausti žmonės

Apklausoje dalyvavo vyrai ir moterys nuo 16 metų, kurie:

- patys nurodė, kad priklauso vienai iš imigrantų, nacionalinių mažumų ar etninių mažumų grupių, atrinktų kiekvienoje valstybėje narėje;
- gyvena toje valstybėje narėje bent dvylika mėnesių;
- pakankamai moka valstybės narės, kurioje vyksta apklausa, kalbą (vieną iš kalbų), kad būtų įmanomas paprastas pokalbis su klausėju (anketos išverstos į kitas kalbas, o kai kuriose šalyse pasamdyti klausėjai, pagal kilmę priklausantys tai pačiai mažumų grupei, kaip ir pokalbio dalyviai, kad pokalbis būtų lengvesnis).

ES-MIDIS aprėptis

Austrija	Viena
Belgija	Briuselis Antverpenas
Bulgarija	visoje šalyje ⁶
Čekija	visoje šalyje
Kipras	visoje šalyje
Danija	Kopenhaga Odensė
Vokietija	Berlynas Frankfurtas Miunchenas
Graikija	Atėnai Salonikai
Estija	Talinas
Suomija	Helsinkio metro zona
Prancūzija	Paryžiaus metro zona Marselis Lionas
Vengrija	Budapeštas Miškolcas
Airija	Dublino metro zona
Italija	Roma Milanas Baris
Latvija	Ryga Daugpilis
Lietuva	Vilnius Visaginas
Liuksemburgas	visa šalis
Malta	visa šalis
Nyderlandai	Amsterdamas Roterdamas Haga Utrechtas
Lenkija	visa šalis
Portugalija	Lisabonos metro zona Setubalis
Rumunija	visa šalis
Slovakija	visa šalis
Slovėnija	Liubliana Jesenicė
Ispanija	Madridas Barselona
Švedija	Stokholmas Malmė
JK	Londono metro zona

⁶ Pagal tikslinių grupių vietovę.

Apibendrinant galima teigti, kad ES-MIDIS darbas buvo atliekamas dviejose skirtingose apklausos vietovėse:

- sostinėje ir kituose miestuose centruose 19 valstybių narių;
- visoje šalyje 8 valstybėse narėse.

Apklausos rezultatai rodo nuomones ir patirtį žmonių, gyvenančių vietovėse, kuriose kiekvienoje valstybėje narėje buvo atliekama apklausa.

Kaip žmonės buvo apklausiami

Atliekant apklausą taikyti atsitiktinės imties principai, siekiant užtikrinti, kad rezultatai būtų kuo labiau tipiški apklausoje dalyvaujantioms grupėms tose vietovėse, kuriose jos buvo apklaustos.

Tai, kad apklausos tikslinė grupė buvo sudėtinga (įvairios grupės, kuriose sunku išrinkti imtį, visose 27 ES valstybėse narėse), rodo ne mažiau sudėtingas imties ėmimo modelis, kuriame taikyta daug metodų; visi metodai, išskyrus vieną – tinklinės imties, pagrįsti atsitiktine tikimybine imtimi.

Šešiose iš 27 valstybių narių mažumos atrinktos taikant tinklinės imties metodą, kuris kartais vadinamas parankios imties metodu. Taikant šį metodą pokalbyje dalyvaujantys tikslinės grupės nariai atrenkami per organizacijas, kaip antai su mažumomis dirbančios NVO, arba vietose, kuriose mažumos linkusios rinktis, pavyzdžiui, maldos namuose ar parduotuvėse, aptarnaujančiose konkrečias mažumas.

Tinklinės imties metodas taikytas kaip paskutinė priemonė atliekant ES-MIDIS tose valstybėse narėse, kuriose taikant atsitiktinės atrankos metodą per kelias savaites nesurinkta pakankamai dalyvių. Toks parankios imties metodas netaikytas kaip pagrindinis apklausos imties metodas, nes jį taikant yra tendencija gauti rezultatų, kurie nėra tipiški mažumų gyventojams apskritai ir tipiški tik tiems mažumų grupių nariams, kurie tarpusavyje susiję (paprastai juos sieja draugystė ar darbas). Palyginkime: atsitiktinės imties metodas duoda rezultatų, kurie tipiškesni apklausoje dalyvaujantiems gyventojams, ir todėl yra geresnis pagrindas, kuriuo grindžiamos politikos iniciatyvos, skirtos plačiau bendruomenei, o ne atrinktiems nariams.

ES-MIDIS imties metodas

Apklausoje taikyti šie atsitiktinės imties metodai:

- registru grįsta atranka tose valstybėse narėse, kuriose atsitiktinei atrankai atlikti galima gauti asmenų sąrašus, kuriuose nurodoma jų tautybė / pilietybė;
- standartinė atsitiktinė maršrutinė atranka naudojant pirminius imties vienetus, siekiant nustatyti, kiek pokalbių turi būti surengta įvairiose vietose (remiantis lengviausiai prieinamais gyventojų duomenimis);
- sudarytas sąrašas ir namuose atliekama *Kish* lentelės atranka, pagrįsta „paskutinio gimtadienio“ principu.

Daugiau informacijos apie atranką žr. ES-MIDIS techninę ataskaitą internete adresu:

<http://fra.europa.eu/eu-midis>

Rezultatų pateikimas

ES-MIDIS leidžia įvairiai palyginti rezultatus:

- tarp valstybių narių, kuriose vyrauja panašios mažumų gyventojų grupės; pavyzdžiui, tarp šalių, kuriose apklausti respondentai turkai, arba tarp šalių, kuriose apklausti šiaurės afrikiečiai;
- tarp skirtingų mažumų grupių kiekvienoje valstybėje narėje (jei valstybėje narėje apklausama daugiau negu viena grupė);
- remiantis įvairiomis skirtingomis respondentų savybėmis, pavyzdžiui, lytimi, amžiumi, išsilavinimo lygiu, užimtumo statusu, religija ir gimtąja (-osiomis) kalba (-omis), taip pat tokia informacija kaip vaikų skaičius šeimoje ir ar apklausa vyko vietovėje, kurioje vyrauja gyventojų mažuma;
- tarp mažumos ir daugumos grupių, dalyvavusių apklausoje, užduodant tuos pačius klausimus:
  - 1) ES-MIDIS klausimus apie patirtį su teisėsaugos atstovais, kurie užduoti tose pačiose valstybių narių vietovėse gyvenantiems mažumos ir daugumos gyventojams;
  - 2) rezultatus, gautus šioje apklausoje, ir rezultatus, gautus tuos pačius klausimus uždavus daugumos gyventojams kitose valstybėse narėse atliktose apklausose, įskaitant iš Eurobarometro paimtus klausimus;

- ir, kadangi rezultatai daugiausia susiję su didžiausiomis mažumų grupėmis ES, kurios pažeidžiamos diskriminacijos ir persekiojimo požiūriu, galima atlikti bendrąjį įvairių apklausoje dalyvavusių grupių apklausų lyginimą. Tačiau taip lyginant reikia deramai atsižvelgti į labai skirtingą kiekvienos grupės kilmę ir padėtį kiekvienoje valstybėje narėje.

Kai bus paskelbti visi su apklausa susiję „Data in Focus“ pranešimai, Agentūra planuoja viešai pateikti apklausos duomenis, kad bet kuri suinteresuotoji grupė, įskaitant vyriausybes, NVO ir tyrėjus, galėtų atlikti rezultatų analizę.

Bus paskelbti šie apklausos leidiniai, kuriuose bus įvairiai nagrinėjami apklausos duomenys:

- **išsami techninė ataskaita** (2009 m. balandžio mėn.);
- **išsami rezultatų ataskaita** (2009 m. pabaigoje);
- **ne daugiau kaip devynių ataskaitos „Data in Focus“ pranešimų serija** (2009 ir 2010 m.), kur bus pateikta pagrindinių apklausos duomenų. **Pirmame leidinyje „Data in Focus“ nagrinėjami su romais susiję rezultatai** (2009 m. balandžio mėn.).

TRUMPAS APKLAUSOJE DALYVAVUSIŲ GRUPIŲ APRAŠYMAS

ES-MIDIS surinko informacijos apie kiekvieno respondento asmens savybes, įskaitant lytį, amžių, gimtąją kalbą, pilietybę, gimimo šalį, gyvenimo šalyje trukmę, užimtumo statusą, šeimos pajamas, išsilavinimo metus, taip pat religiją ar įsitikinimus. Visi apklausos rezultatai yra anonimiški ir surinkti bendraisiais statistiniais tikslais, kad asmens nebūtų galima identifikuoti. Visa informacija suteikta savanoriškai.

Be to, patys pokalbio dalyviai nurodė su jais susijusią informaciją apie vietovę, kurioje vyko pokalbis, ir apie pokalbio aplinkybes; pavyzdžiui, ar per visą pokalbį jo dalyvis buvo vienas, ar ne.

Duomenys apie respondentų savybes ir klausėjo surinkta informacija bus pateikta Agentūros tinklalapyje ir bet kuri suinteresuotoji grupė galės atlikti tolesnę analizę.

Kilmė

Beveik visi romai respondentai gimė toje pačioje šalyje, kurioje vyko pokalbis. Tai taip pat būdinga rusams ir turkams respondentams, iš kurių tik 10 % gyvena šalyje mažiau negu dešimt metų. Nepaisant to, 41 % rusų ir 35 % turkų respondentų nėra gyvenamosios šalies piliečiai.

Priešingai tokioms seniai susiformavusioms grupėms, dauguma vidurio ir rytų europiečių atvyko į valstybę narę, kurioje gyvena, per pastaruosius penkerius metus (ir todėl neįgijo naujos gyvenamosios valstybės pilietybės; pilietybę turi tik 7 % jų). Šiaurės afrikiečių ir afrikiečių iš Afrikos į pietus nuo Sacharos grupės pačios mišriausios gyvenamojoje šalyje praleisto laiko požiūriu, ir tas grupės sudaro ir neseniai atvykę, ir po 20 metų ar ilgiau toje šalyje gyvenantys asmenys.

Socialiniai demografiniai ir ekonominiai duomenys

Moterims ir vyrams beveik visose grupėse atstovaujama po lygiai, bet tarp šiaurės afrikiečių respondentų yra šiek tiek daugiau vyrų, o moterų

daugiau tarp rusų respondentų. Kitos ryškesnės išimtyms – beveik visi afrikiečiai imigrantai Maltoje buvo vyrai, o tai rodo, kad Malta susiduria su kitokia migracijos rūšimi. Daugiausia moterims atstovauta tarp azijiečių respondentų Kipre.

Romai išsiskiria iš kitų apklausoje dalyvavusių grupių tuo, kad 30 % romų respondentų imties grupėje lankė mokyklą penkerius metus ar mažiau. Kita vertus, 50 % rusų respondentų ir 40–45 % vidurio ir rytų europiečių bei šiaurės afrikiečių lankė mokyklą daugiau kaip 14 metų.

Nedarbo lygis aukštas tarp romų (vidutiniškai 23 %) ir tarp afrikiečių iš Afrikos į pietus nuo Sacharos (18 %). Užimtumo lygis aukščiausias tarp vidurio ir rytų europiečių (80 % respondentų); pagrindinė jų sprendimo emigruoti priežastis – darbas. Tarp šiaurės afrikiečių, romų ir turkų nedarbo lygis galėtų būti aukštesnis, jei ne labai didelis skaičius moterų, pasirinkusių likti namuose ir rūpintis buitimi (30–40 % respondenčių).

Religinė ir kultūrinė kilmė

Daugiau kaip 95 % šiaurės afrikiečių ir turkų respondentų buvo musulmonai ir beveik toks pats procentas romų ir rusų respondentų laikė save krikščionimis. Beveik visose apklausoje dalyvavusiose grupėse kitos religijos ar religijos nebuvimas buvo retas atvejis. Daugiau kaip 90 % afrikiečių iš Afrikos į pietus nuo Sacharos ir šiaurės afrikiečių nurodė, kad religija yra labai arba gana svarbi jų gyvenime. Respondentų, kurie nurodė, kad religija jiems nėra labai svarbi, daugiausia tarp rusų (48 %) ir buvusios Jugoslavijos gyventojų (40 %).

20–30 % afrikiečių iš Afrikos į pietus nuo Sacharos, šiaurės afrikiečių ir turkų respondentų nurodė, kad viešai dėvi kokius nors tradicinius ar religinius drabužius. Visose šiose grupėse dėvėti tokius drabužius labiau įprasta tarp moterų nei tarp vyrų.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra

Trumpai apie ES-MIDIS

[vadas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (FRA) apklausą dėl diskriminacijos ES

Dizainas: *red hot 'n' cool*, Viena

2010 — 20 p. — 21×29,7 cm

doi:10.2811/18667

ISBN 978-92-9192-414-1

TK-30-09-186-LT-N

Daug informacijos apie Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrą galima rasti internete.

Informacijos galima rasti FRA svetainėje (<http://fra.europa.eu>).

© Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2009

Atgaminti leidžiama nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Atsakomybės apribojimas:

Jei kiltų klausimų dėl šio vertimo, žiūrėkite tekstą anglų kalba, kuris yra dokumento originalas ir oficiali dokumento versija.

ISBN 978-92-9192-414-1

9 789291 924141

TK-30-09-186-LT-N

■ Leidinių biuras